

ANNO DOMINI MCXXX

HUGONIS DE CLEERIIS

MILITIS ANDEGAVENSIS, FULCONIS V COMITIS AD LUDOVICUM REGEM LEGATI,

COMMENTARIUS

DE MAJORATU ET SENESCALCIA FRANCIÆ

Andegavorum olim comitibus hæreditaria

(Opp. Sirmondi, III, 579)

Cum Deus voluit sublimare Robertum filium ducis in regem, Goffridus Grisa gonnella cum tribus millibus armatorum serviebat domino suo regi Roberto. Otho siquidem rex Alemannorum cum universis copiis suis Saxonum et Danorum, montem Morciaci obsederat, et urbi Parisius multos assultus ignominiose faciebat. In hac necessitate prælii rex Robertus et pater suus, ducatum primæ cohortis prædicto comiti Goffrido Grisa gonnella tradidit, et ad persequendum exercitum Alemannorum ducem et consiliarium constituit. Persecutus est itaque rex Robertus regem Alemannicum præeunte Goffrido Grisa gonnella usque ad fluvium Esne. Comes vero Goffridus gnarus pugnandi et assuetus, tantam stragem hostium super fluvium ediderat ante regis Roberti adventum, quod stagnum putares, non fluvium. Alemannis itaque fugatis, rex Robertus congregato generali concilio, consilio patris sui et episcoporum, comitum, baronum, dedit Goffrido comiti, quidquid rex Lotharius in episcopatibus suis, Andegaviæ scilicet et Cenomanniæ, habuerat. Si quæ vero alia ipse vel successores sui acquirere possent, eadem libertate, qua ipse tenebat, sibi commendavit. Sed nequitia comitis Tricacensis non potuit sustinere prosperitatem Roberti regis. Sed ad ejus deprimendam perfidiam, quam majorem potuit exercitum rex congregavit. Obsedit itaque Meludunum et cum ibi diu sedisset, vidit quod nihil proficeret. Vocato itaque Goffrido Grisa gonnella cum Andegavensibus suis, sine mora ad consuetum properavit obsequium. Goffridus autem veniens præmisit constabularios suos, rogans ut ostenderet ei qua parte sederet. Illi vero nuntiaverunt reversi domino suo, quod tantus erat exercitus, quod nullus erat eis ad obsidendum competens locus. Prædictum enim oppidum in insula Sequanæ situm, erat circumdatum undique muro, calce et arena composito. Videntes itaque Andegavi quod nullum poterant habere hospitium, iuduunt arma, percurrunt per medium exercitum, transeunt fluctus Sequanæ, dant assultum oppido, virtute consueta capiunt castrum. Quod exercitus non potuit per tres menses, illi dimidiæ diei spatio adepti sunt. Franci vero hujus gentis inauditam admirantes audaciam, ubicunque locorum ipsos omni laude magnificabant. Videns autem rex tantam principis strenuitatem, et ipsum prævalere in regno tantum armis, quantum consilio, et quia hic et alibi bene meruerat, sibi et successoribus suis jure hæreditario majoratum regni et regis domus dapiferatum, cunctis applaudentibus et laudantibus, exinde constituit. Hæc verba dixit Fulco comes Tescellino capellano suo: « Audi, presbyter, cujusmodi obsequia præstitit comes Goffridus Grisa gonnella domino regi Roberto. David comes Cenomannorum, et Goffridus comes Corbonensis dedignabantur recipere feudum suum a prædicto rege, asserentes nullo modo se posse subjici generi Burgundionum. Audiens autem rex eorum superbiam, et videns regni sui non parvam diminutionem, habito consilio cum Goffrido comite, et cum primatibus regni, tempore constituto et die denominato decrevit obsidere castrum Moritonis. Comes vero, Goffridus, cognoscens adventum exercitus regis, movens castra de Vindocino, dans assultum prædicto castro virtute consueta et probitate gentis suæ, Goffridum comitem et oppidanos suos minus timentes cepit, et domino suo regi tradidit. David vero comes, dedignans ad colloquium regis venire, mandavit quod nullo modo se regi subiceret, et quod nullo tempore rex Robertus Cenomannicam suam videre præsumeret. Audiens autem rex arrogantiam et indignationem prædicti comitis, ipsum dedit et Cenomannicam

PATROL. CLXIII.

33

suam Goffrido Grisa gonnella et suis successoribus ex regio dono tribuit jure possidendam. » *Hucusque sunt scripta Fulconis Hierosolymitani.*

Vos autem qui ista scripta audieritis, scitote quod ego Hugo de Cleeriis vidi scripta Fulconis comitis Hierosolymitani in ecclesia Sancti Sepulcri de Lochis, de majoratu et senescalia Francorum sibi et suis antecessoribus a rege Roberto collatis.

Inter regem Ludovicum, Philippi regis filium, et Fulconem, qui postea factus est rex Hierusalem, magna erat dissensio. Fulco enim comes volebat ei servire. Rex vero Ludovicus dederat majoratum et senescalciam Francie Anselmo de Garlanda, et postea Guillelmo de Garlanda, de quibus Fulco comes suas redditiones et sua hominia habere non poterat. Contigit autem regem Ludovicum maximam guerram habere cum Henrico rege, filio Guillelmi acquiritoris Anglie. Ob hoc itaque rex Ludovicus requisivit Fulconem comitem, ut de guerra ista eum juvaret: comes vero respondit quod nullo modo ei servire debebat; eum namque de majoratu et senescalcia Francie exhereditabat. Tunc rex Ludovicus per Amauricum de Monteforti, avunculum Fulconis comitis, et per Goffridum abbatem Vindocinensem, et Radulphum de Balgentiaco mandavit comiti, de omnibus istis et majoribus aliis istorum consilio se versus comitem emendaturum. Comes igitur Fulco omnes consulens homines, videlicet Robertum de Blo, Salmacium de Permina, Hugonem de Cleeriis, Gaudinum de Vegia, et multos alios, respondit regi Ludovico, ut si hoc faceret quod mandaverat, quod hoc et alia adjutoria que ab eo exigebat, libenter faceret. Die autem illo quo consilium captum est, curia Andegavie erat repleta bonae militiae et sapientissimae. Tunc Amauricus de Monteforti, aliique qui verba regis attulerant, laudaverunt comiti Fulconi, ut per quemdam, quem rex cognosceret, regi responderet, ac super his, antequam nuntii regis forent reversi, festinanter grates et mercedes redderet. Consiliatores autem comitis audientes consilium quod Amauricus dederat, laudaverunt illud consilium, quod cum comitissa Aremburgis audiret consilium, laudavit quod nullus iret nisi Hugo de Cleeriis. Ego itaque Hugo de Cleeriis perrexi Parisius: dehinc ad Genoricum inveni regem et comitem Bellimontis. Eo itaque invento apud Genoricum, inter Pontesium et Bellum montem, et Calvum montem, locutus sum cum domino rege. Primum illum salutans ex parte comitis reddidi ei grates et mercedes super suo mandato quod comiti Fulconi mandaverat. Hinc ei dixi, quod Fulco comes ei suum offerebat servitium, aut impraesentiarum, aut post, si vellet, colloquium. Rex inde letatus dixit se multum prius velle colloqui. Assignatus est ergo et dies et locus colloqui inter Marchesneium et Bircium in Beaussa. Inter haec mandavit rex comiti, ut Gaufridum filium suum, qui nunc jacet in ecclesia Sancti Juliani Cenomannensis, ad colloquium secum adduceret. Illum namque multum optabat videre. Cumque dies insta-

ret colloqui, Dominus rex Ludovicus et Fulco comes ad locum constitutum venerunt cum suis consultoribus, ibique recognita sunt jura comitis, videlicet majoratus et senescalcia Francie. Guillelmus de Garlanda, tunc Francie senescallus, recognovit in illo colloquio hominum se debere comiti Fulconi de senescalcia Francie; et inde fuit in voluntate comitis. Post Guillelmum fuit senescallus Stephanus de Garlanda, qui fecit hominum comiti, post Stephanum, Radulphus Peronae comes, qui similiter fecit hominia et servitium. Ille enim qui senescallus erit Francie, comiti faciet hominum, et talia servitia. Si comes perrexit ad curiam domini regis, senescallus praecipit marescallis domini regis, ut praeparent et liberent hospitia comiti. Cum comes venerit, senescallus ibit ei obviam, et conducet ad suum hospitium. Tunc senescallus ibit dicere regi comitem Andegavie venisse. Si comes ad regem ire voluerit, senescallus ad curiam eum deducet et de curia ad suum reducet hospitium. Si vero ad coronamenta regis comes ire voluerit, senescallus praeparare et liberare faciet hospitium; quod comes habet proprium et debitum. Cum autem die suae coronae ad mensas rex discubuerit, scamnum pulcherrimum sulcro pallio aut tapeto coopertum senescallus praeparabit, ibique comes quousque fercula veniant sedebit. Cum vero primum venerit ferculum, comes se defibulans e scamno surget et de manu senescalli ferculum accipiens, ante regem et reginam apponet, et senescallo praecipiet ut exinde per mensas serviat: et comes retro sedebit, donec alia veniant fercula: et quemadmodum super primo fecit, de aliis similiter faciet. Finita demum celebratione mensarum, comes equum ascendet, et ad suum redibit hospitium, senescallo comitante. Deinceps equus ille, quem comes adduxerit ad curiam, dextrarius videlicet, coquo regis feudaliter dabitur: pallium quo in curia affibulatus erit, dispensatori dabitur, scilicet post prandia. Tunc panetarius mittet comiti duos panes atque vini sextarium, et coquus frustum carnis et vini haustum. Haec est enim liberatio senescalli illo die. Haec fercula accipiet senescallus comitis, atque dabit leprosis. Insuper, cum comes in exercitu regis perrexit, senescallus Francie papilionem centum militum capacem ei praeparabit, et sommarium ad illum portandum, et chordas, et paxillos, et hominem equitantum ad conducendum, et duos homines pedites. Finito exercitu, comes si voluerit senescallo reddet papilionem: si non reddidit, non ideo minus in alio exercitu papilionem habebit. Comes cum in exercitu regis fuerit vel ierit, protutelam faciet ei; in reditu retutelam, et quidquid ei acciderit sive bonum sive malum, ore domini regis inde non vituperabitur. Ego Hugo de Cleeriis vidi haec servitia reddere comiti Fulconi regi Hierusalem in duobus exercitibus Alverniae, et in uno coronamento Bituri; et comiti Gaufrido, qui est sepultus Cenomani, vidi reddere in uno coronamento Bituri, et in alio Aureliani. Item Galterius de Silvanecti provincia reco-

gnovit ante regem Ludovicum, me præsentem et audiente, se tenere de comite Andegavensi quicquid habebat in villa Sylvanectis extra muros, et foragia totius Arbricæ esse de feudo comitis Andegavensis et omnia casamenta. Radulphus de Martreio et Thomas frater suus solebant servire in Andegavia de feudo suo. Et ego Hugo de Cleeriis, dum loquor cum rege Ludovico, audivi ab ipso hæc verba: « Radulphus de Martreio, vide Hugonem de Cleeriis militem comitis Andegavensis domini tui, vade servitum feudum tuum marescalciæ, et hospitare Hugonem, quia habes istum feudum a comite. » Tunc Radulphus hospitatus est me sub nomine marescalciæ et adjecit rex: « Ego Dei

gratia jam sum bene cum comite Andegavensi. » De cætero comes appellatur major in Francia propter tutelam quam facit in exercitu regis. Item quando erit in Francia, quod et curia sua judicaverit firmum erit et stabile. Si vero contentio aliqua nasceatur, iudicio facto in Francia, rex mandabit quod comes veniat illud emendare: et si pro eo mittere noluerit, scripta utriusque partis comiti transmittentur, et quod inde sua curia judicabit, firmum erit et stabile. Ego Hugo de Cleeriis vidi multoties iudicia facta in Francia in Andegavia emendari. Sic fuit de bello apud Sanctum Audomarum facto, et pluribus aliis placitis et iudiciis. Hoc vidi, et multi alii mecum.

ANNO DOMINI MCXXI

GUILLELMUS DE CAMPPELLIS

CATALAUNENSIS EPISCOPUS

NOTITIA HISTORICA

(Gall. Christ. nov. t. IX. p. 877)

A natali solo Campellis, quod est oppidum diocesis Parisiensis in Bria, tertio a Meleduno milliario dissitum, et ecclesia canonicorum nunc sæcularium insigne, cognomen habuit Guillelmus, dictus etiam *Venerabilis*. Adolescens sub Anselmo litteris operam dedit, qui tum per Franciam celeberrimus habebatur, postea vero Laudunensis Ecclesiæ decano. Sub eo Guillelmus magnos cum fecisset progressus, Ecclesiæ Parisiensis creatus est archidiaconus, in hujusce cathedralis scholis dialecticæ edocendæ præpositus est, multosque habuit auditores, quorum e numero in ore fuit omnium famosus ille Abælardus, qui non solum condiscipulorum suorum æmulationem et invidiam, sed et magistri sui indignationem in se concitavit. Guillelmus tamen, melioris vitæ cupidus, ad Cellam veterem in suburbium Parisiorum, ubi erat ædificata quædam Sancti Victoris, cum discipulis aliquot migravit anno 1108; habituque ordinis canonici assumpto, celeberrimam S. Victoris Parisiensis abbatiam fundavit; qua de re nos fusius olim disseruimus tomo VII, col. 657. Dialecticam nihilominus docere perrexit primum in suburbio illo, deinde in ipsa urbe; sed utrobique a discipulo suo Abælardo lacesitus, demum vero ab auditoribus suis derelictus, receptui cecinit, philosophicas tricas in perpetuum ejurans, et totus ad *monasticam conversus est vitam*. Ita Abælardus ipse, qui *monastica vitæ nomine nihil aliud videtur intellexisse,*

quam ipsam canonicorum regularium vivendi normam, ex Mabilione, Annal. Bened. tom. V, pag. 383. Neque ita multo post, hoc est anno 1113, Guillelmus ad episcopatum Catalaunensem assumptus est, teste Alberico in hæc verba: *Obiit Catalaunensis episcopus; succedit magister Guillelmus de Campellis, qui Moralia Gregorii papæ abbreviavit et alia fecit*. Anno vero sequenti interfuit concilio Remensi, ac dedicationi ecclesiæ S. Mariæ Laudunensis. Anno 1115 benedixit sanctum Bernardum in abbatem Clarevalensem, qui cum amicitia erat conjunctissimus, scrupulumque monachorum ejus ademit, qui cibos gustul tantisper sapientes fugiendos arbitrabantur tanquam carni plus quam spiritui indulgentes. Eodem anno adfuit concilio Remensi et Catalaun. Subscripsit synodicæ epistolæ Cononis Prænestini pro Sancto Quintino de Monte, et satisfactioni factæ a Mathilde domina Cauniacensi Ecclesiæ Parisiensi pro advocacy terræ Viriaci. Anno 1117 interfuit concilio Romano. Anno sequenti adfuit concilio Remensi; dedit Odoni abbati Sancti Remigii Remensis, altare curtis Ausorum; et eo promovente fundatæ est abbatia Trium Fontium. Anno 1119 subscripsit concordiæ initæ inter canonicos Sancti Joannis Carnotensis, et monachos Majoris Monasterii; profectus est cum abbate Cluniacensi ad Henricum imperatorem, qui cum egit Argentorati de pace et concordia inter regnum et sacerdotium; adfuit ut alteri cou-